

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія вищої освіти

Освітня програма Освітні, педагогічні науки
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол № 1 від “28” серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу (зразок)
4. Система оцінювання курсу
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія вищої освіти
Освітня програма	<u>Освітні, педагогічні науки</u>
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	<u>011 Освітні, педагогічні науки</u>
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	другий (магістерський)
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	1/1
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 14 год. Семінарські заняття – 16 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=81&id_cou=7321

2. Опис дисципліни

Предметом вивчення курсу «Історія вищої освіти» є особливості становлення, тенденції розвитку і сучасний стан вищої освіти у розвинених державах світу та в Україні.

Мета і завдання курсу

Мета: забезпечити засвоєння студентами ОР «магістр» наукових уявлень про основні закономірності, періоди і тенденції у розвитку вищої освіти на різних етапах розвитку людської цивілізації, особливості її еволюції в Україні; сформувати навички творчої реалізації позитивних надбань теорії та практики зарубіжної і вітчизняної вищої школи у майбутній самостійній викладацькій діяльності.

Завдання:

- сформувати цілісну систему знань про історико-педагогічні процеси, явища і факти, дотичні до розвитку вищої освіти;
- з'ясувати витоки становлення, закономірності та періоди у розвитку вищої школи, обґрунтувати їхню детермінованість соціально-економічними, політичними та культурними факторами;
- забезпечити опанування студентами світової й національної історико-педагогічної спадщини у сфері вищої освіти, усвідомлення ролі закладів вищої освіти у сучасних євроінтеграційних процесах;
- сприяти активізації самостійної пошукової діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти різних рівнів акредитації, розвитку їхнього творчого потенціалу та формування професійного світогляду.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію зародження, закономірності та періоди еволюції зарубіжної й української вищої освіти;
- стан і тенденції розвитку вищої школи у сучасному світовому і національному вимірах;
- історико-педагогічний дискурс змісту, форм і методів освітньої діяльності у закладах вищої освіти;
- особливості педагогічного процесу у закладах вищої освіти в умовах відродження та розбудови національної системи вищої освіти в Україні.

уміти:

- конкретно-історично підходити до аналізу педагогічних явищ і фактів у сфері вищої освіти, критично їх переосмислювати, визначати можливості творчого використання в сучасних умовах;
- самостійно оволодівати історико-педагогічними знаннями у галузі вищої освіти на основі аналізу базової та додаткової літератури;
- визначати положення педагогічної теорії та практики навчання і виховання молоді в закладах вищої освіти, які сприяють розвитку педагогічного мислення, підвищенню педагогічної культури, зростанню фахової майстерності викладачів;
- здійснювати науково-пошукову педагогічну діяльність.

Компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні завдання та проблеми в галузі освітніх, педагогічних наук, професійній діяльності у процесі навчання на основі поєднання спеціально предметних знань і вмінь з набутим досвідом дослідницької/інноваційної діяльності в системі вищої освіти, що передбачає застосування відповідних освітніх, педагогічних інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або у професійній діяльності.

ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо, генерувати нові ідеї (Soft skill).

ЗК 12. Здатність до самоосвіти і саморозвитку.

Спеціальні (фахові) компетентності СК

СК 1. Здатність виявляти потенційні зв'язки освітньої теорії, освітньої політики та практики, розуміння цілей і особливостей освітніх систем .

СК 3. Обізнаність з різними контекстами, у яких може відбуватися навчання.

СК 4. Обізнаність з різними рівнями суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу.

СК 6. Здатність до консультування з питань освітньої теорії та практики.

СК 9. Здатність до проектування змісту освіти і змісту навчання за рівнями Національної рамки кваліфікацій, проектування освітніх програм та індивідуальних освітніх траєкторій.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання й аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням інноваційних технологій.

ПРН 3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати висновки.

ПРН 5. Знати традиційні й інноваційні технології організації та провадження освітньої діяльності у закладі вищої освіти.

ПРН 10. Проектувати зміст освіти і зміст навчання студентів закладів вищої освіти; освітні програми й індивідуальні освітні траєкторії, здійснювати їх адаптацію та модифікацію до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 12. Володіти технологіями, що потребують застосування нових підходів та прогнозування, презентувати, обговорювати та захищати власні погляди в усній і письмовій формах перед фаховою та нефаховою аудиторіями.

3. Структура курсу			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		14	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		16	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	Освітні, педагогічні науки	1	вибірковий
Тема			Форма заняття
			Кількість годин

Тема 1. Витоки і розвиток високих шкіл у древніх цивілізаціях та в добу європейського Середньовіччя. 1. Причини виникнення та зміст діяльності шкіл підвищеного типу у давніх цивілізаціях (Вавилонське царство, Єгипет, Індія, Китай). 2. Організаційно-педагогічні основи функціонування високого шкільництва у Древній Греції і Стародавньому Римі. 3. Передумови виникнення перших європейських університетів. 4. Особливості та зміст освітнього процесу в середньовічних європейських університетах. Поняття про схоластику.	лекція	2 год
Тема 2. Еволюція зарубіжної вищої освіти у XVII – першій половині XIX ст. 1. Особливості організації та змісту діяльності високого шкільництва у зарубіжних державах у XVII – XVIII ст. (єзуїтські колегії, лицарські академії, інститути). 2. Тенденції розвитку університетської освіти та її головні ознаки. 3. Проблеми вищої освіти молоді у творчій спадщині визначних представників педагогічної думки доби Просвітництва (Я.А. Коменський, Дж. Локк, Ж.Ж. Руссо та ін.). 4. Сутність ідей зарубіжної педагогіки кінця XVIII – першої половини XIX ст. та їх вплив на розвиток вищої школи (К. Гельвецій, В. Гумбольдт, А. Дістервег, Ж. Кондорсе та ін.).	лекція	2 год
Тема 3. Розвиток вищої освіти у зарубіжних державах наприкінці XIX – на початку XXI ст. 1. Сутність нових ідей зарубіжної педагогіки кінця XIX – початку XX ст. та їх вплив на зміну пріоритетів у системі зарубіжної вищої освіти. 2. Тенденції розвитку вищої освіти у розвинених зарубіжних країнах у першій половині XX ст. 3. Причини та зміст освітніх реформ у державах Заходу у другій половині XX ст. Передісторія формування європейської інтеграції у галузі європейської вищої освіти. 4. Рушійні сили та сутнісна характеристика трансформаційних змін у системі вищої освіти розвинених держав Заходу кінця XX – початку XXI ст. 5. Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти країн Європи (історія, ключові позиції, шляхи реалізації, результати впровадження основних положень документів Болонського процесу).	лекція	2 год
Тема 4. Зародження й особливості функціонування високого шкільництва в епоху киево-руської державності та українського Відродження. 1. Передумови формування та зміст навчання і виховання у перших школах підвищеного типу Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Єзуїтське шкільництво на західноукраїнських землях. 2. Братські школи в Україні як перші українські середні школи. 3. Острозький колегіум – перша вища школа гуманістичного	лекція	2 год

типу в Україні (організація, зміст навчальної та наукової діяльності, сучасні реалії).		
4. Місце і роль Києво-Могилянської академії у розвитку національної культури й освіти; наукова діяльність визначних випускників і викладачів КМА.		
Тема 5. Розвиток вищої освіти на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст. 1. Провідні тенденції у розвитку шкільництва на українських землях наприкінці XVIII – на початку XIX ст. 2. Освітня політика російського й австрійського урядів у галузі високої освіти на межі XVIII – XIX ст. 3. Організація та зміст освітнього процесу у перших класичних університетах України (Львівський, Харківський). 4. Розвиток вищої освіти у «підросійській» та «підавстрійській» Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. 5. Практика організації високого шкільництва в УНР.	лекція	2 год
Тема 6. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в УРСР. 1. Сутність освітньої політики більшовицької, шляхетсько-польської, румунської та чеської влад у галузі вищої освіти в 1920 – 1930-х рр. 2. Основні напрями та зміст освітньої і науково-дослідницької діяльності у різних типах вищих шкіл України цього періоду. 3. Специфіка розвитку вищої школи в УРСР у другій половині XX ст. 4. Формування мережі державних ЗВО на західноукраїнських землях. 5. Становлення і розвиток закладів вищої освіти на Прикарпатті.	лекція	2 год
Тема 7. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних євроінтеграційних процесів та освітніх викликів. 1. Законодавчо-нормативна база функціонування системи вищої освіти в Україні у 1990 – на початку 2000-х рр. та відображення її положень у практичній діяльності закладів вищої освіти. 2. Основні проблеми української вищої освіти початку державної незалежності. 3. Світові тенденції розвитку систем вищої освіти та їх відображення в організаційній, навчальній і науковій діяльності ЗВО України після приєднання до Болонського процесу (2005). 4. Закон України «Про вищу освіту» (1.07.2014 р.) про мету, завдання, зміст сучасної вищої освіти та шляхи їх реалізації. 5. Мета, завдання, рівні та ступені вищої освіти в Законі України «Про освіту» (2017р.).	лекція	2 год
Тема 1. Становлення, розвиток і сучасний стан вищої освіти у розвинених зарубіжних країнах. 1. Витоки високої освіти на європейському континенті. 2. Причини виникнення університетів у Західній Європі. 3. Особливості функціонування, структура і зміст навчання	Сем. зан.	2 год

у перших середньовічних університетах. 4. Витоки, генеза і сучасні тенденції розвитку вищої освіти в: Італії, Франції, Великобританії, Німеччині, Польщі, Росії, Чехії (або будь-яка інша країна – за вибором студента).		
Тема 2. Передісторія української вищої освіти 1. Соціокультурні та політичні основи виникнення і функціонування навчальних закладів підвищеного типу в добу українського національного Відродження (XVI – XVII ст.). 2. Острозька школа-академія: заснування, зміст діяльності, відродження в незалежній Україні. 3. Києво-Могилянська Академія як всеукраїнський культурно-освітній центр: минуле і сучасність. 4. Визначні освітні діячі і педагоги-викладачі та випускники українських високих шкіл XVII – XVIII ст.	Сем. зан.	2 год
Тема 3. Університетська освіта на українських землях у межах Австрійської (Австро-Угорської) та Російської імперій. 1. Найхарактерніші ознаки політики царського російського уряду в галузі освіти наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. та їх вплив на розвиток закладів вищої освіти на українських землях. 2. Сутність освітніх реформ кінця XVIII – початку XIX ст. в Австрійській імперії та їх імплементація на західноукраїнських теренах. 3. Львівський університет як перший класичний університет в Україні. 4. Місце і роль Харківського університету в історії вищої освіти України. 5. Київський університет: історія і сьогодення. 6. Тенденції розвитку університетської освіти на східно- та західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. 7. Видатні викладачі та випускники університетів України XIX – початку XX ст.	Сем. зан.	4 год
Тема 4. Національний досвід розбудови вищої освіти в добу визвольних змагань за українську державність (1917 – 1920 рр.). 1. Культурно-освітній рух періоду Центральної Ради та його вплив на розвиток національної освіти в Україні. 2. Українська освіта і наука в добу Гетьманату. 3. Сутність освітньої політики уряду Директорії. 4. Проблеми національної освіти у змісті діяльності уряду ЗУНР. 5. Заснування та діяльність перших українських державних університетів у Києві та Кам'янці-Подільському. 6. Українська Академія Наук як найвище наукове досягнення української самостійної держави початку XX ст. 7. Становлення та розвиток української педагогічної освіти в період Центральної Ради, в добу Гетьманату і Директорії.	Сем. зан.	2 год
Тема 5. Тенденції розвитку вищої освіти в Україні в умовах	Сем. зан.	4 год

радянської влади та особливості цього процесу на західноукраїнських землях. 1. Сутність політики радянського уряду в галузі вищої освіти в Україні у 1920-х рр. Українізація, пролетаризація та принцип «відкритих дверей» і їх наслідки для української вищої освіти. 2. Специфіка розвитку вищої освіти в «радянській» Україні у 1930-х рр. Відновлення чинності університетів, зміст їх діяльності. 3. Особливості розвитку вищої школи в Західній Україні у 1920-х–1930-х рр. 4. Формування мережі закладів вищої освіти в західних областях УРСР у 1940-х рр. 5. Розвиток системи вищої освіти в УРСР у «відбудовчий» період. 6. Уніфікація, ідеологізація та політизація як провідні тенденції в освітньому процесі закладів вищої освіти України другої половини XX ст.		
Тема 6. Основні напрями і зміст реформування вищої освіти в Україні на межі XX – XXI ст. 1. Причини реформування вищої освіти в Україні наприкінці XX – на початку XXI ст. 2. Перші законодавчо-нормативні освітні акти молодшої української держави та відображення в них проблем вищої школи. 3. Вища освіта України в умовах Болонського процесу: реалії та тенденції інтеграції в європейський освітній простір. 4. Основні засади функціонування системи вищої освіти в Україні відповідно до ЗУ «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.).	Сем. зан., підс. контроль знань (тести)	2 год
Тема 1. Проблеми організації та змісту навчання і виховання молоді у творчій спадщині визначних представників зарубіжної педагогіки XVII – XIX ст.	Самост. роб.	8 год
Тема 2. Соціально-історичні характеристики розвитку вищої освіти у провідних зарубіжних державах у XX – на початку XXI ст.	Самост. роб.	8 год
Тема 3. Братства, їх місце і роль у розвитку вищої школи в Україні у XVI – XVIII ст.	Самост. роб.	6 год
Тема 4. Острозький культурно-освітній осередок як фактор національного відродження України (історія і сучасність).	Самост. роб.	6 год
Тема 5. Українські студенти і викладачі у закладах вищої	Самост. роб.	8 год

освіти держав Заходу: минуле і сучасність.		
Тема 6. Становлення, розвиток і сучасні реалії вищої педагогічної освіти в Україні.	Самост. роб.	10 год
Тема 7. Законодавчо-нормативна база функціонування сучасної вищої освіти в Україні та її відповідність євроінтеграційним освітнім процесам.	Самост. роб.	8 год
Тема 8. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» як перший заклад вищої освіти на Прикарпатті: витоки, еволюція, сучасний стан і перспективи розвитку.	Самост. роб.	6 год

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарські заняття	20
Самостійна робота	10
Тести поточного контролю знань	10
Індивідуальні (творчі) завдання	10
Підсумкова письмова робота (комп'ютерні тести)	50
Максимальна кількість балів	100

5. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література Базова 1. Про вищу освіту. Закон України від 1.07.2014 № 1556 – VII. <i>Відомості Верховної Ради</i>. 2014. № 37 – 38. 2. Про освіту. Закон України від 5.09.2017р. <i>Відомості Верховної Ради</i>. 2017. № 38-39. 3. Концепція розвитку педагогічної освіти: <i>Наказ МОН України</i> від 16-го липня 2018 р. №776. 4. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді...: <i>Наказ МОН України</i> від 16.06.2015 р. № 641. 5. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді: <i>монографія</i> / кер. авт. кол. М. Михальченко. Київ: Педагогічна думка, 2010. 312 с. 6. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: <i>підручник за мод. рейт. системою навчання</i> [Рек. МОН]. Київ: ЦНЛ, 2018. 384 с. 7. Зарубіжна система вищої освіти: <i>навч. посібн.</i> / авт. – упоряд. М. І. Гагарін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с 8. Каленюк І. С., Куклін О. В. Розвиток вищої освіти та економіка знань: <i>монографія</i>. Київ: Знання, 2012. 343 с. 9. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: <i>навч. посіб.</i> Київ: Кондор, 2011.	

С. 30 – 100.

10. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2010. 456 с.
11. Хижняк Л. М. Університетська освіта: навч. посіб. Харків: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2010. 192 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В., Гляревська І. Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір. *Рідна школа*. 2012. № 12. С. 3 – 8.
2. Вища освіта і Болонський процес: підручник / Г.Ф Пономарьова та ін. Харків: ХГПА, 2011. 304с.
3. Вищі навчальні заклади Івано-Франківської обл.: статист. збірник / за ред. Костюк О. В. Івано-Франківськ: Головне упр. статистики в Івано-Франківській обл., 2013. 71 с.
4. Нагачевська З. І., Джус О. В. Історія вищої освіти: навчально-методичний комплекс для студентів другого (магістерського) рівня. Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 52 с.
5. Нагачевська З. І. Педагогіка вищої школи та педагогічна майстерність викладача: навч. метод. вид. Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 72 с.
6. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний ун-тет ім. В. Стефаника, 2010. 92 с.
7. Сафонова Н. М., Циганок В. Є. Етапи та провідні напрями реформування вищої школи в Україні (90-ті рр. ХХ-го – початок ХХІ-го ст.). *Історичні записки*: зб. наук. праць. Київ. 2012. Вип. 12. С. 271-278.
8. Чирва Г. М. Історичні передумови становлення сучасної вищої освіти в Україні. [Електронний ресурс]. VLR: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_2/25.pdf

Інформаційні ресурси

Інтернет, електронні книги та підручники, фонди бібліотеки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та його педагогічного факультету.

6. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, вул. Бандери, 1, каб.510. (0342) 57-00-11 , https://kpibs.pnu.edu.ua kstuparyka@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Нагачевська Зіновія Іванівна
Контактна інформація викладача	zinoviia.nahachevska@pnu.edu.ua

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ .
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції та семінарські заняття з курсу. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку згідно з вимогами Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема умови пропуску занять (відпрацювання), допуску до підсумкового контролю, визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника”» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Неформальна освіта	Перезарахування результатів неформальної освіти передбачене Положенням «Про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Викладач

Зіновія НАГАЧЕВСЬКА